

Kruličeva: »Moja prva čitanka«. Z njim se je strinjalo tudi več drugih tovarišev; bili so za Widrowo »Moje prvo berilo«.

Sicer se bo govorilo o uspehu »Moje prve čitanke« koncem šolskega leta.

Gospod ravnatelj Znidaršič je poudarjal, da glede šolskih knjig in učnih načrtov ni potreba nobene pritožbe. Tednik ni glavna stvar v šoli, pač pa samostojno misleči učitelj. Učitelj mora paziti na to, da podano snov učenci tudi res razumejo, da pride ta v njih last. Tudi knjige so v šoli večinoma le takrat dobre, če je učitelj dober. Učitelj je živa knjiga.

Gospod profesor Fistravec omenja, da je v ljudski šoli preveč snovi, ki je ne morejo prevladati učenci. Pozdravlja idejo gosp. ravnatelja Bežka, namreč da bodo tudi vbodoče obiskovali gojenci in gojenke zadnjih letnikov pod vodstvom gg. ravnateljev, oziroma profesorjev ljudske šole v okolici goriški ter prisostvovali pouku.

Temu je pripomnil tov. Bajt, da je to vse dobro in lepo, toda s temi obiski na kmeth so pa v zvezi tudi razne nevšečnosti, ker v ljudskih šolah ni vedno mogoče natančno postopati po učnih metodah, kakor na vadbah in to z ozirom na prenapolnjenost in nenadarenost učencev. Utegnili bi pasti marsikje slaba luč na šolo in učitelja od strani hospitantov.

Gospod ravnatelj je nato izjavil, da tudi oni ne pričakujejo razočaranj, pač pa hočejo pokazati mlademu naraščanju, kakšno delo jih čaka v življenju. Tudi se ni bati, da bi morebitne neuspehe razkričali po deželi, kritika ne bo sovražna. Šolsko vodstvo bo pa vselej en dan ali dva dni prej obveščeno o obisku.

Prešlo se je k gmotnemu vprašanju in predlogom.

Predsednik tov. Križman sporoča, da je zvišal c. kr. okrajni šolski svet pavšalija za kurjavo in snaženje na 100 K za rezred, in sicer za kurjavo 62 K in za snaženje 38 K. Dal je več pojasnil glede zadnjega definitivnega imenovanja nekaterih učiteljev v okraju, pojasnil je tudi, po katerem ključu se določuje učiteljsvu pristojbina doklada. Večja debata se je bila vnela pri gmotnem vprašanju. Na razna vprašanja sta odgovarjala tovariša Križman in Bajt in je bil k sklepu sprejet predlog tov. Urbančiča: »Deželno učiteljsko društvo naj vztraja pri svoji vlogi na deželni odbor glede začasnega gmotnega zboljšanja učiteljskega položaja v pokneženi grofiji Goriško-Gradiščanski.«

K sklepu se je oglasil še tov. P. Medvešek, ki je v ostrih besedah ožigosal in obsojal dopis »Brkina« v »Učiteljskem Tovarišu« štev. 43. Res žalostno za »Brkina«, da še do danes ne ve, obstoja li »Deželno učiteljsko društvo« za pokneženo grofijo Goriško-Gradiščansko, katero društvo stoji vedno na pozorišču v prid vsega učiteljstva pod spretnim vodstvom tov. Bajta. Vse dosedanje gmotno izboljšanje, sicer ne veliko, je zasluga edino le »Deželnega učiteljskega društva«. Kaj je »Deželno učiteljsko društvo« doseglo do sedaj, naj se potrudi vprašati »Brkin« tov. Berginca, ki se vedno — če mu le čas dopušta — udeležuje odborovih sej v Gorici. On mu bo drage volje pojasnil, da društvo ne spi, pač pa bdi. Društvo bi lahko še veliko več dobrega storilo v prid učiteljstva, ako bi imelo na razpolago potrebna sredstva, ako bi vsi učitelji goriške dežele plačevali dve kroni letnine. Zabavljati in kritikovati je lahko, toda delati je težje.

V preji imenovani številki »Učiteljskega Tovariša« omenja »Brkin« tudi, da spe okrajna učiteljska društva v deželi. Goriško učiteljsko društvo je navadno zborovalo redno vsako leto petkrat do šestkrat ob častnem številu zborovalcev. Bila so vedno znanstvena predavanja na dnevnem redu, kar je bilo tudi objavljeno v »Učiteljskem Tovarišu«. Letos je bilo res manj zborovanj, bili so pa drugi vzroki. — Toliko v dodatek in pojasnilo k zadnjim poročilom iz Goriškega v »Učiteljskem Tovarišu«.

Politiški pregled.

* Slovanov je 159 milijonov. Slovani so največji narod v Evropi. Tvorijo dobro tretjino vsega prebivalstva in zavzemajo izmed vseh narodov največji prostor na vsem svetu. Ako bodo trajali pravilni odnošaji, se število Slovanov podvoji v 40 letih. Germani se bodo podvojili v 100, Romani pa šele v 300 letih. Tse tako kaže, da pripada bodočnost Slovanom. Anglež dr. Wachsburn pravi: »Latinsko in nemško plemo je preživelo svoj vek, a ni umelo izvršiti prave civilizacije, povzdigovalo je gmotne korsti nad duševne, čestilo je boga mamona. Čakamo na prihod Slovanstva, da bi prerodilo Evropo, da bi utrdilo načelo pobratimstva vsega sveta. Slovanstvo plemo živi šele svojo mladeniško dobo. Kaj bo, ko doraste, v kakšni

meri bo uresničilo svoje ideale in dalo boljši in dragocenejši razvoj civilizaciji — to pokaže doba bodočnost, doba slovanstva.«

* V proračunskem odseku je poročevalec o aferi Canadian-Pacific poudarjal med drugim: Naraščanje izseljevanja ima v prvi vrsti svoj vzrok v žalostnih gospodarskih razmerah v Avstriji. Zapirati meje ne pomaga nič, ljudem je treba dati dela in kruha. Treba je take zunanje politike, da bo mogoče v Avstriji živeti. Ves denar se danes zapravlja za politiko, ki ovira produkcijo in preganja ljudstvo iz domovine. V osebna vprašanja se govornik neče spuščati. Predlaga pa končno resolucijo, ki odobrava stremljenje trgovinskega ministrstva po neodvisnosti avstrijske paroplovbe od nemškega kartela. Zvišanje izseljenstva je posledica žalostnega gospodarskega položaja Avstrije. Vlada se pozivlja, da nastopi proti vsem izrodkom te izseljenjske prakse brez ozira na posamezne družbe.

* Protestni shod proti Lex Kolisko. V Narodnem domu v Kraljevi. Vinohradih je sklical mestni svet preteklo nedeljo protestni shod proti sankciji Lex Kolisko. Soglasno so sklenili resolucijo, ki zahteva od vlade odločno izjavo, da ne more Lex Kolisko cesarju predložiti v sankcijo.

* Ženska volilna pravica na Francoškem. Volilni odsek francoske zbornice je sklenil priporočiti zakonski načrt, ki odpravlja spolni razloček ob volitvah in podeljuje volilno pravico tudi Francozinjam, ki dopolnijo 21. leto, a z omejitvijo, da smejo ženske voliti le pri volitvah v občinske, okrožne in v generalne svete, ne pa tudi za državni zbor. Upajo pa, da bodo Francozinjam kmalu tudi podelili volitev v državni zbor.

* Nova balkanska zveza. Novi grški zastopnik v Petrogradu je nekemu sotrudniku »Rječi« izjavil o novi balkanski zvezi: Zdaj obstoja le med Grško in Srbijo formalna zveza. Samo ob sebi umevno pa živimo v prijateljstvu z Rumunijo in s Črno goro, ker so zaradi zadnjih dogodkov naše koristi identične. Vprašanje formalne zveze z Rumunijo in s Črno goro še ni končno rešeno.

Kranjske vesti.

—r— Umrla je na Kaplanovem pri Velikih Laščah gospa Marija Skuljeva, rojena Hočevarjeva, v 67. letu svoje dobe. Blaga pokojnica je bila mati obeh naših tovarišev Franca in Andreja Skulja. — Bila je vzorna mati in plemenita slovenska žena usmiljenega srca. Bodi ji ohranjen najlepši spomin! Žalujoci rodovini iskreno sožalje!

—r— Razpisane učiteljske službe. Logaški okraj: Učiteljsko mesto na štiri-razrednici v Grahovem. Rok do 17. novembra. Krški okraj: Učna mesta na pet-razrednici v Cerkljah, na štiri-razrednici v Kalu pri St. Janžu. Rok do 26. novembra. Novomeški okraj: Nadučiteljsko mesto na dvorazrednici v Ambrusu, učiteljsko mesto na enorazrednici v Gabrju, Selu pri Šumperku, Šmihelu pri Žužemberku in Zvirčah. uč. mesta na 5-razredni deklški šoli v Novem mestu, na tri-razrednici v Mehovem. Rok do 20. novembra. Radovljanski okraj: Učno mesto na tri-razrednici v Dovjem. Rok do 30. novembra. Črnomaljski okraj: Uč.-vod. mesto na enorazrednici v Črešnjevcu. Rok do 25. novembra.

—r— »Skutky mluvi«. V »Vestniku« Ustrednjega spolku jednot učiteljských na Morave je začel pod naslovom »Skutky mluvi« izhajati češki prevod naše brošure »Dejanja govore«.

—r— Iz zadnje seje deželnega šolskega sveta. Imenovani so: Ljudmila Kovač, Predvor; Milena Debevec, Ubeljsko; Marija Boštjančič, St. Vid pri Vipavi; Pavel Zajec, katehet v Ljubljani; Rudolf Obrekar, Čepelje. — Začasno se upokoji Fr. Mikec v Žužemberku. — Ljudska šola na Brezovici pri Ljubljani se razširi na tri razrede, v Vrhopolju pri Vipavi na dva razreda, istotako v Harijah; v Trziču se ustanovi skupna osemrazredna šola, tako da so dečki in deklice ločeni v dveh najvišjih razredih; za otroke od Sv. Katarine in Kovarja, ki imajo le šestletno šolsko dolžnost, bo prosto obiskovati ponavljalno šolo ali višje razrede ljudske šole v Trziču; zasebna nemška šola se razširi na tri razrede. — Pritožba telovadnega društva »Sokol« v Postojni v zadevi pouka iz telovadbe šoloobveznim otrokom se zavrne. — Krajni šolski svet v Sponji Šiški se razpusti. Za administratorja je imenovan bivši klerikalni gerent Zajc. — S klerikalnimi glasovi se ugodi pritožbi učitelja Adolfa Sadarja proti volitvi v mestni šolski svet ljubljanski; predlog, naj se volitev razveljavi, ker jo je vodil župan dr. Tavčar, je bil s klerikalno večino sprejet, a deželni predsednik baron Schwarz je inhibiral. — Na ljudski šoli v Suhorju se določijo velike počitnice tako, da se mo-

rejo praznovati prazniki latinskega in grškega obreda. — Državne podpore za šolske vrtove po 50 K za leto 1912. dobe: Ivan Grad, Bog. Račič, Leopold Levstek, Fr. Musar, Jak. Zebre, Jož. Kobal, Jož. Perz, Urh Konjar, Val. Klemente, A. Drašček, Iv. Kiferl, Jožef Žirovnik. — Stalno se nameste profesorji: Josip Breznik, Bogomir Burian in Jožef Ecker.

Štajerske vesti.

—š— Sv. Urban pri Ptuj. Tukaj sta se poročila v sredo, dne 29. oktobra t. l. g. Anton Kožuh, nadučitelj v Dornavi pri Ptuj in gđe. Marica Kocmut, učiteljica v Majšpergu pri Ptujski gori. Mlademu paru želimo obilo sreče.

—š— Promoviral je na vseučilišču v Pragi za magistra farmacije g. Fedor Gradišnik, sin tovariša Armina Gradišnika v Celju. Čestitamo očetu in sinu!

—š— Ljudsko šolstvo. Štajerski deželni šolski svet je na seji 31. oktobra imenoval: prov. učiteljico v St. Ilju v Slov. goricah Marijo Franz za definitivno učiteljico; provizorično učiteljico v Sp. Polskavi Angelo Sabatičevu za definitivno učiteljico; prov. učiteljico v Hočah Ljudmilo Bratkovičevu za definitivno učiteljico; prov. učiteljico v Sent Jakobu v Slov. gor. Matildo Stanetičevu za definitivno učiteljico; prov. učitelja v St. Janžu pri Sp. Dravogradu Jožefa Šerbeca za definitivnega učitelja; prov. okraj. učitelja v Mariboru Matevža Janžekoviča za definitivnega učitelja na deški ljudski šoli v Slov. Bistrici. Odobrila se je obojestranska zamenjava službenih mest definitivne učiteljice v Črešnjevcu Pavle Miklavčeve in definitivne učiteljice v Jahringu Marije Lenartove. Trajno se je vpokojila definitivna učiteljica v Hočah Cecilija Teršanova.

—š— Rosegger dobi Noblovo nagrado. Akademija znanosti v Stockholmu je sklenila predlagati za Noblovo nagrado za literaturo znanega štajerskega nemškega pisatelja, Petra Roseggerja. — Roseggerjev sklad!

Goriške vesti.

—g— V »Narodni šoli« na Blancah v Gorici je letos otrok v ljudski šoli 96 (44 + 52); v otroškem vrtcu 120 (64 + 56).

—g— Nesreča v šoli. V Ronkih se je udrl strop v šoli. Učenci in učitelj so še pravočasno ubežali iz šole.

—g— Učiteljske vesti iz Goriškega političnega okraja. Bandelj Vinko, učitelj na Vrhu nad Kanalom, je dobil dopust zaradi bolezni od 1. septembra do 15. decembra t. l. Nadomestuje ga Franc Martinec. Ida Vergna v St. Andrežu je dobila dopust zaradi bolezni za meseca oktober in november. Nadomestuje jo Maks Kacafura. Slavica Vilharjeva v Mirnu je dobila dopust zaradi bolezni od začetka šol. leta do decembra. Nadomestuje jo Makuc Valerija. Roza Bajtova iz Prvačine je dobila 1letni dopust v študijske namene. — Černigojeva Emilija, ki je bila imenovana za učiteljico v Kalu, je odstopila od te službe. Na to mesto je bila imenovana Marica Dugarjeva. V pokoj je stopila Marija Šturmo-va, učiteljica v St. Ferjumu.

—g— 12 novih šolskih razredov zahtevajo šolska vodstva v posameznih občinah goriškega političnega okraja. C. kr. okr. šolski svet se bo bavil z morebitnim ustanavljanjem teh razredov, ko bo pretresal proračun za leto 1914.

—g— Neposlušno učenko je pridržala v šoli učiteljica Rozalija Grbec v Podsa- botinu. To pa je razjezilo sestro one učenke Alojzijo Peršoljevo, ki se je prišla kregat nad učiteljico. Učiteljico je razžalila in pri pehanju in zapiranju z vrati od Peršoljeve je dobila učiteljica lahko poškodbo na prsih. Peršoljeva je bila obtožena javnega nasilstva. Tega je bila sicer oproščena, ali zaradi žaljenja je bila obsojena na 10 K globe, oziroma 48 ur zapora.

—g— Nova struja S. L. S. se giblje in ustanavlja društva. Ustanovila je »Slovensko katoliško politično in gospodarsko društvo za Tolminski okraj« s sedežem pri Sv. Luciji. Pravila so potrjena.

—g— P. Celestin od Sv. Križa rad pretepava otroke med šolskim poukom. Ker pa je to po šolskih zakonih prepovedano, in če se križa tako ravnanje tudi s kazenskimi zakonom, pride obsodba. Pater Celestin je dobil v Ajdovščini 10 K kazni, oziroma 24 ur zapora.

Tržaške vesti.

—t— Trgovski tečaji za vajence na »Slovenski obrtni nadaljevalni šoli« v ulici Stadion št. 21, so se pričeli s 1. oktobrom t. l. Vodstvo imenovane šole javlja: Pouk se je dosedaj vršil za I. razred vsak torek in četrtek, za II. razred pa vsako sredo in petek od 2. do 5. popoldne. Ker pa je bilo to za trgovce nepriljavno, se je spremenil urnik, pričeni s 1. novembrom

t. l. tako, da bo pouk za I. razred ob nedeljah ob 8. do 1. popoldne in ob četrkih od 2. do 5. pop.; za II. razred pa ob nedeljah od 8. do 1. pop. in ob petkih od 2. do 5. pop. — Vajenci se bodo od sedaj naprej poučevali tudi v italijanskem in nemškem jeziku, kar je gotovo velike važnosti. — Trgovci se opozarjajo z ozirom na dejstvo da se je urnik prikril tako, da ne bodo imeli zaradi tega kakih nepriljk v trgovini, da svoje vajence, ki so jih priglasili, redno pošiljajo v šolo, oni, ki pa jih še niso vpisali, pa da to store v najkrajšem času! Opozarja se na to tem nujneje, ker se bo po tej izpremembi strogo pazilo na red in pa ker bi vodstvu bilo jako neljubo, če bi moralo poseči po sredstvih, ki mu jih daje na razpolago zakon!

—t— Verski pouk v Trstu. Pred dnevi je izdal namestništveni svet v Trstu, ki opravlja mestnemu magistratu odvzete agende prenesenega delokroga, odlok, da morejo vsi otroci na vseh občinskih in zasebnih šolah obiskovati verski pouk in se udeleževati vsega, kar podpira religiozno vzgojo. Dosedaj so bili v Trstu glede tega jako liberalni, in starši so lahko početkom vsakega leta izjavili, da otroci ne smejo čuti verskega pouka.

Koroške vesti.

—k— Učiteljske vesti. Imenovani so bili za nadučitelje: Franc Legat v Črnečah v Schiefing v Labudski dolini; Jul. Bohata v Grebinju za Grebinj; za podučitelje: absol. učit. kandidatje Peter Donjak za Radiše, Viktor Gomohr za Gorje, Karol Kogelnig za Prevalje—Faro, Engelbert Skorčič za Prevalje in Miha Zip-punski za Grebinj. Prestavljajin so: Ernst Faiß iz Svinca v Pliberk, Adolf Has iz Celovca v Lipo pri Vrbi, Ivan Kuhar z Ojstrice v Globasnico, Jožef Napokvi iz Lipe nad Vrbo v Bistrico v Ziljski dolini, J. Pettauer z Vrat v Podkloster, Hugo Schwanda z Bistrice v Rožu v Bilčovs; učiteljica Josipina Sintschnigova iz Sent Jakoba v Rožu v Bilčovs, Jožef Kerstein iz Saaka v Skofiče, Emanuel Knauer iz Soga v Vrata, Alojz Lepuschitz iz Ukeve v Blače, podučiteljica Marija Limplova iz Medgorij na Rudo, Olga Pečnik iz Globasnice v Prevalje—Leše. Vpokojena je učiteljica Josipina Blimlova v Velikovcu. Službo je odpovedala učiteljica Matilda Bockova v Bistrici v Rožu. — Če ima deželni šolski svet prostora za nemške uč. kandidate, zakaj ne nastavi tudi slovenskih, ki čakajo na službo? — Usposobljeni izpit iz slovenščine za pouk na ljudskih šolah sta napravila Franc Treul v Kleblachu in Uršula Fielnerjeva v St. Jakobu v Rožu.

Splošni vestnik.

Slovensko deželno učiteljsko društvo: »Vsa okrajna učiteljska društva prosimo vljudno, da pošljejo vsaj do 25. novembra letne izkaze goriomenjenemu društvu.

Umrl je 1. t. m. v Levovu eden najboljših poljskih publicistov in najiskrenejših ter najrazvitejših poljskih slovnofilov Ljudevit Straszewicz.

Edison bolan. Iz Novega Jorka poročajo: Slavnj izumitelj Edison je po navetu zdravnikov moral opustiti ponočno delo v svojem laboratoriju. Najrajši je delal v ponočnih urah. Kakor znano, zastopa Edison stališče, da more človek ob delu po 17 do 20 ur na dan doživeti starost do 150 let. To je hotel sam dokazati.

Ljudsko šolstvo drugod in pri nas. »Zarja« piše: »Kulturno stopnjo države lahko merimo po njenem šolstvu. Če so šolske naprave dobre in odgovarjajo modernim higieničnim zahtevam in če je pouk urejen po nazorih modernega vzgojeslovja, tedaj so to dokazi, da skrb država za telesni blagor in duševni napredek ljudstva. V naslednjem podajamo nekaj poročil o šolskih razmerah po drugih deželah. Danski šolski zakon iz leta 1856. že določuje, da sme biti v enem razredu kvečjemu 50 otrok, šolski zakon od 24. marca 1899. pa znižuje maksimalno število otrok v enem razredu na 35. Norveški šolski zakon od leta 1889. pravi, da ne sme biti v enem razredu nad 40 otrok in le za prav izredne slučaje dovoljuje 50 otrok v enem razredu. Na Holandskem določuje šolski zakon za en razred po 50 otrok. Po zadnji šolski statistiki na Holandskem pa znaša povprečno število otrok v enem razredu 37 in v Amsterdamu celo le 33. — In na Avstrijskem, posebno na Kranjskem? Razredi, v katerih sedi po 70, 80 učencev, so nekaj vsakdanjega. Avstrijski šolski zakon dovoljuje po 80 učencev za en razred! Res, v moderni državi živimo. Prav nič izrednega pa niso pri nas razredi s sto in še več otroki. Ni čuda potem, da smo z analfabeti tako bogato oblagodarjeni. Dokler bosta kuta in meč pri nas absolutna gospodarja, dokler ne bodo široke plasti